

De politiek islamitische organisaties in Nederland

De politieke islam in Nederland laat een veelkleurig palet zien, waarop de voornaamste schakeringen zich laten onderscheiden door nationaliteit, religieuze stroming en politieke doelstellingen. Van deze drie zorgt tot op heden de nationale origine voor de meest heldere scheidslijn.

13

Turkse organisaties

Veruit het grootste gedeelte van de moslims in Nederland is van Turkse herkomst en heeft zich verenigd in primair Turks-islamitische organisaties. De overgrote meerderheid van deze Turkse moslims is in religieus opzicht a-politiek en bezoekt moskeeën die deel uitmaken van de zogeheten 'officiële Turkse islam'. Het gaat daarbij om de Islamitische Stichting Nederland (ISN) en de Turks Islamitische Culturele Federatie (TICF), organisaties die een sterke band hebben met de Diyanet İşleri Başkanlığı, het Directoraat voor Godsdienstzaken in Ankara. In deze kringen bevinden zich de sterkste pleitbezorgers van het Turkse secularisme, de formele scheiding van staat en religie, die door de grondlegger van het moderne Turkije, Kemal Atatürk, is doorgevoerd.

De 'officiële Turkse islam' beperkt zich echter niet louter tot het aanbieden van religieuze diensten. In Turkije heeft de Diyanet grondwettelijk de opdracht om de solidariteit en de onderlinge saamhorigheid onder Turken te vergroten. In het buitenland vertaalt deze opdracht zich in een actieve bestrijding van groeperingen die het secularisme ter discussie stellen. In dit opzicht zijn de representanten van de Turkse staatsislam dan ook verre van a-politiek en zijn hun activiteiten dikwijls gericht op het veiligstellen van Turkse staatsbelangen.

Een bijzondere vorm van politieke islam vertegenwoordigen de bekende 'Grijze Wolven' van de Milliyetçi Hareket Partisi (MHP, Partij van de Nationalistische Beweging), in Nederland verenigd in de Turkse Federatie Nederland (TFN). Extreem nationalisme is veruit de belangrijkste motor voor hun politieke handelen, doch aangezien de islam in deze kring wordt beschouwd als één van de wezenskenmerken van de Turkse identiteit, wordt zij nadrukkelijk 'gebruikt' voor de mobilisering van aanhang. De nationalistische boodschap van de 'Grijze Wolven' wordt onder meer in de onder hun beheer staande moskeeën uitgedragen.

Groeperingen die zich onttrekken aan de officiële lijn - de zogeheten 'parallele Turkse islam' - kenmerken zich niet altijd door politieke doelstellingen. Enkele mystiek georiënteerde genootschappen, zoals de sūleymanlı's en de nurcu's, zijn primair te beschouwen als orthodox-religieuze bewegingen. De sūleymanlı's vormden tot begin jaren tachtig met hun Stichting Islamitisch Centrum (SICN) de grootste en meest invloedrijke Turkse moslim-organisatie in Nederland. De tegenstand in deze kringen tegen elke vorm van staatsislam vormde indertijd het voornaamste motief van de Turkse overheid om hier te lande een Diyanet-structuur met regeringsgetrouwe moskeeën op te zetten. Sūleymanlı's